

Humanitaire ontwapening en COVID-19

De COVID-19 pandemie heeft wereldwijd een zware menselijke en economische tol geëist en vele levens verwoest. De pandemie toont ook aan dat mondiale problemen enkel aangepakt kunnen worden met mondiale oplossingen, zowel tijdens de crisis als erna. De tijd is rijp voor reflectie over de wereld zoals die vandaag is en na te denken over een beter alternatief voor de toekomst. Het "nieuwe normaal" moet verder durven gaan dan louter volksgezondheid en ook andere kwesties van internationaal belang aanpakken, zoals de humanitaire gevolgen van wapens en gewapende conflicten, en vrede en veiligheid in het algemeen.

Humanitaire ontwapening, een benadering van wapenbeheersing waarbij de mens centraal staat, kan ons de weg wijzen naar een betere wereld post-corona. Door nieuwe normen te stellen en toe te passen, focust humanitaire ontwapening op het voorkomen en het herstel van het menselijk leed en de milieuschade die wapens aanrichtten. Deze aanpak ontstond in het midden van de jaren negentig van vorige eeuw en leverde ondertussen vier internationale verdragen op. Twee daarvan werden bekroond met de Nobelprijs voor de Vrede. Humanitaire ontwapening is en blijft een inspiratie tot voortdurende inspanningen om leed veroorzaakt door wapengeweld te beperken.

Preventie en herstel, de twee pijlers van humanitaire ontwapening, dienen als leidraad voor de toewijzing van middelen ter bevordering van onze menselijke veiligheid. COVID-19 heeft mensen ertoe aangezet begrotingskeuzes van staten in een nieuw daglicht te zien. Om schade veroorzaakt door wapens te voorkomen, moeten regeringen en de industrie hun investeringen in onaanvaardbare wapens stopzetten en de bescherming van burgers tegen het gebruik van dergelijke wapens versterken. Wapentransfers moeten voldoen aan de bepalingen van het internationaal recht. Het geld dat wordt besteed aan nucleaire arsenalen en andere militaire uitgaven kan beter gebruikt worden voor humanitaire doeleinden, zoals gezondheidszorg of sociale uitgaven. Om de schade te herstellen, zouden regeringen fondsen moeten vrijmaken voor programma's die slachtoffers bijstaan, infrastructuur herstellen en explosieven en conflictgerelateerde vervuiling opruimen. De financiering van multilaterale organisaties die de normen hieromtrent vaststellen en de uitvoering ervan verzekeren, komt de humanitaire ontwapeningsdoelstellingen ten goede.

De beginselen van inclusie en non-discriminatie, die fundamenteel zijn voor humanitaire ontwapening, moeten de basis vormen voor maatregelen om de ongelijkheid aan te pakken die door COVID-19 werd blootgelegd en verergerd. Deze pandemie heeft de uitdagingen voor overlevenden van conflict en andere mensen met een beperking nog vergroot, door de kwetsbaarheid van sommige groepen, hun slechte toegang tot gezondheidszorg en basisbehoeften en de beperkingen opgelegd aan hulpverleners. Humanitaire ontwapening als antwoord zou voorkomen dat die ongelijkheid en marginalisering structureel wordt. Het zou ook ontvankelijker programma's bevorderen dan voorheen het geval was. Staten en humanitaire actoren moeten zich meer inspannen om getroffen personen en diverse bevolkingsgroepen bij de besluitvorming te betrekken, data over geslacht, leeftijd, beperking en etnische afkomst te verzamelen, en om op niet-discriminerende wijze hulp te verlenen.

Inclusiviteit en toegankelijkheid moeten de basis vormen voor diplomatie, als die terugkeert uit haar huidige digitale vorm. Omdat de pandemie heeft geleid tot een wereldwijde lockdown zijn ontwapeningsconferenties 'in persoon' afgelast, uitgesteld of digitaal gehouden. Hoewel persoonlijke ontmoetingen belangrijke voordelen hebben, zou de internationale gemeenschap bij hun hervatting de inclusiviteit en toegankelijkheid kunnen vergroten, door zinvolle online deelname aan multilaterale bijeenkomsten mogelijk te maken. Personen, waaronder overlevenden en andere personen met een handicap, die door een gebrek aan financiering of visumbepalingen niet kunnen

reizen, zouden op die manier een stem hebben in belangrijke discussies over het vastleggen en in de praktijk brengen van normen.

Tot slot moet internationale samenwerking een standaard werkwijze worden om mondiale problemen aan te pakken, zoals dat ook het geval is bij humanitaire ontwapening. Humanitaire ontwapeningsverdragen die gebaseerd zijn op internationale coördinatie, uitwisseling van informatie en het delen van middelen, bieden een model voor samenwerking. Staten moeten samenwerken om de door wapens veroorzaakte schade voor mens en milieu aan te pakken en hun hulp aan de getroffen staten op te voeren. Deze houding, versterkt door onze ervaring met de pandemie, zou ook aangenomen kunnen worden bij andere multilaterale inspanningen om internationale normen te creëren, uit te voeren en aan te passen.

Nu de wereld overgaat naar een post-coronarealiteit roepen wij staten, internationale organisaties en het maatschappelijk middenveld op om het voorbeeld van de humanitaire ontwapening te volgen. De internationale gemeenschap moet voorrang geven aan de veiligheid van de mens, militaire uitgaven herbestemmen voor humanitaire doeleinden, ongelijkheden wegwerken, ervoor zorgen dat in multilaterale fora diverse stemmen aan bod komen en samenwerken rond problemen in de praktijk en het beleid. Samen kunnen we het veiligheidslandschap voor de toekomst opnieuw vormgeven en helpen een nieuw en beter "normaal" te creëren.

De open brief werd ondertekend door Pax Christi Vlaanderen en Pax Christi International samen met 156 organisaties wereldwijd.